RNI No. MAHBIL /2009/31747

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-ल

वर्षष १०, अंक १४] बुधवार, जून १९, २०२४/ज्येष्ठ २९, [पृष्ठे १९, किंमत :

असाधारण क्रमांक ६६

प्राधिकृत प्रकाशन

(केंद्रीय) औद्योगिक विवाद अधिनिय म व मुंबई औद्योगिक संबंध अधिनिय म यांखालील (भाग एक, चार-अ, चार-ब आणि चार-क यांमध्ययेे प्रसिद्ध केलेल्ययाा अधिसूचना, आदेश व निवाडे यांव्यतिरिक्त) अधिसूचना, आदेश व निवाडे.

उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्मम विभााग

माादााम कामाा माागग,
हुताात्माा राजगुरु चौक,
मंत्राालय, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक १९ जून, २०२४.

अधिसूचना

कारखानेे अधिनिय म, १९४८.

क्रमांक एफएसीी-२०२३/प्रक्र. ५२ (भाग-२)/कामगाार-४.—कारखाानेे अधिि"नियम, १९४८ (१९४८ चा ६३) महाराष्ट्र राज्यालालागूू असताानाा त्याची कलमेे ४१, ११२ आणिि" ११५ द्वारेे तसेेच साधारण वाक्खंड अधिि"नियम, १८९७ (१८९७ चा १०) च्या कलम २३खंड (३) नुसार, प्रदाान करण्यात आलेेल्या अधिि"कारांचा आणिि" या बाबतीत महाराष्ट्र शासनाास समर्थथ करण्याऱ्या इतर सर्वव अधिि"कारांचावाापर करुन, महाराष्ट्र शासन याद्वारेे महाराष्ट्र कारखाानेे (सुरक्षाा लेेखाा परीक्षण) नियम, २०१४ मध्येे आणखीी सुधारणाा करण्यासाठीीपुढीील नियम करीत आहेे. हेे नियम उक्त अधिि"नियमााच्या कलम ११५, पोट-कलम (१) द्वारेे आवश्यक असल्याप्रमाणेे, यापूर्वी प्रसिद्धकरण्यात आलेेलेे आहेेत :—

(१) या नियमांस, महाराष्ट्र कारखान्ये (सुरक्षा लेखा परीक्षण) (सुधारणा) नियम, २०२४ असे म्हणावे.

(२) महाराष्ट्र कारखान्ये (सुरक्षा लेखा परीक्षण) नियम, २०२४ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, "मुख्य नियम" असा केला आहे) याच्या नियम १ मध्ये, पोट-नियम (२) मधील, खंड (तीन) मध्ये, "२५०" या आकडेवारीऐवजी, "५०" ही आकडेवारी दाखल करण्यात येईल.

(३) मुख्य नियमाच्या नियम २ मध्ये, पोट-नियम (१) मधील, खंड (आठ) मध्ये, "व्यक्ती" या मजकुरानंतर, "किंवा संस्था" हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

(४) मुख्य नियमाच्या नियम ३ यास, त्याचा पोट-नियम (१) असा नवीन क्रमांक देण्यात येईल आणि" त्याच्या,—

(१)

भाग एक-ल-६६–१

(क) अशा प्रकारे नवीन क्रमांक दिलेल्या पोट-नियम (१) मधील, दुसऱ्या परंतुकानंतर, पुढील स्पष्टीकरण जादा दाखल करण्यात येईल :—

"**स्पष्टीकरण.**-या पोट-नियमाच्या प्रयोजनासाठी, "सयंत्र कर्मचाऱ्यांचा चमू" याचा अर्थ, कारखान्याच्या सुरक्षाविभाग, अभियांत्रिकी, परिरक्षण, प्रकल्प व उत्पादन, इत्यादीसारख्या विविध विभागांमधील व्यक्तींचा चमू, असा आहे.जर एकाच भोगवटादाराचे विविध कारखाने असतील तर, इतर ठिकाणातील सयंत्र कर्मचाऱ्यांचा चमू, अंतर्गगगत लेखापरीक्षण करू शकेल.";

(ख) अशा प्रकारे, नवीन क्रमांक दिलेल्या पोट-नियम (१) नंतर, पुढील पोट-नियम जादा दाखल करण्यात येईल :—

"(२) अंतर्गगगत लेखा परीक्षण पूर्ण झाल्यानंतर, भोगवटादार, निरीक्षणांचा कार्ययकारी सारांश आणि" लेखा परिक्षणाचा कृतीअहवाल, असे सुरक्षा लेखा परीक्षण पूर्ण झाल्याच्या तारखेपासून तीस दिवसांच्या आत, कारखान्यांच्या मुख्य निरीक्षकांच्यासंबंधित कार्यालयास सादर करील.".

(५) मुख्य नियमाच्या नियम ४ ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येईल :—

"४. भारतीय मानक, आयएस १४४८९: व्यावसायिक सुरक्षा व आरोग्य लेखा परीक्षण पद्धती संहिता, त्याच्या नवीनतमआवृत्तीसह,यामध्ये निर्धारित केलेल्या मानकांनुसार सुरक्षा लेखा परीक्षण किंवा संयंत्र कर्मचाऱ्यांच्या चमूद्वारे, सुरक्षा लेखापरीक्षण करण्यात येईल:

परंतु, मुख्य निरीक्षकास, सर्वव किंवा विशिष्ट वर्गाच्या कारखान्यांचे सुरक्षा परिक्षण करण्याच्या प्रयोजनार्थथ, वरीलमानकांशिवाय, स्वतंत्र तपासणी सूच्या आणि" प्रक्रिया किंवा अतिरिक्त तपासणी सूच्या निर्धारित करता येतील. वर निर्धारितकेल्याप्रमाणे, स्वतंत्र तपासणी सूच्या आणि" प्रक्रिया किंवा अतिरिक्त तपासणी सूच्या, आवश्यक असल्यास, दरवर्षी जानेवारीमहिन्यात फेरबदल करता येतील, आणि" उक्त संचालनालयाद्वारे, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालयाच्या अधि~कृतसंकेतस्थथळावर प्रसिद्ध करण्यात येतील."

(६) मुख्य नियमाच्या नियम ५ मध्ये,—

(क) पोट-नियम (२) मधील,—

(एक) "किमान तीन व्यक्ती" या मजकुरापूर्वी, "ज्या, रासायनिक, विद्युत व यांत्रिकी शाखेमधील पदवी धारणकरतात अशा," हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल;

(दोन) पहिल्या परंतुकामध्ये, "धारण करणाऱ्या" या मजकुरानंतर, "आणि" ज्या, रासायनिक, विद्युत व यांत्रिकीशाखेमधील पदवी धारण करतात अशा" हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ;

(तीन) दुसरे परंतुक वगळण्यात येईल ;

(ख) पोट-नियम (३) मधील, "किंवा महासंचालक, कारखानेे सल्ला सेवा व श्रम संस्था आणि" राष्ट्रीय सुरक्षा परिषदकिंवा औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालयातील उपसंचालक या पदापेक्षा कमी दर्जा नसलेे ल्या पदाचा किमान १५वर्षांेचा अनुभव असणाऱ्या व्यक्तीला" हा मजकूर वगळण्यात येईल.

७.मुख्य नियमाच्या नियम ६ ऐवजी, पुढील नियम दाखल करण्यात येईल :—

"६. (१) सुरक्षा लेखा परीक्षण करण्यासाठी सुरक्षा लेखा परिक्षक म्हणून मान्यता देण्याचे प्रमाणपत्राकरीता अर्जज,—

(क) एखाद्या व्यक्तीद्वारे, एक हजार रुपये इतक्या परीक्षा शुल्कासह, नमुना-अ मध्ये,

(ख) एखाद्या संस्थेद्वारे, जी व्यक्ती, सुरक्षा लेखापरीक्षकाच्या परीक्षेसाठी बसेल अशा प्रत्येक व्यक्तीप्रमाणे, एक हजाररुपये इतक्या परीक्षा शुल्कासह, नमुना-ब मध्ये,

इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने, वर्षाच्या जानेवारी ते मार्चच आणि" जुलै ते सप्टेंबर या दरम्यान मुख्य निरीक्षकाकडे करण्यात येईल.३१ मार्चनंतर प्राप्त झालेल्या अर्जांचा, त्यानंतरच्या कालावधीत, म्हणजेच, जुलै ते सप्टेंबर या कालावधीत विचार करण्यातयेईल आणि" ३०सप्टेंबरनंतर प्राप्त झालेल्या अर्जांचा, पुढील कालावधीत, म्हणजेच, जानेवारी ते मार्चच या कालावधीत विचारकरण्यात येईल.

(२) या नियमांनुसार, नमुना-अ मध्ये रीतसर केलेला अर्जज प्राप्त झाल्यावर, मुख्य निरीक्षक, त्याची छाननी करील आणि" पात्रअर्जजदारांची, ऐंशी गुणांची लेखी परीक्षा व वीस गुणांची मुलाखत घेईल. मुख्य निरीक्षक, लेखी परीक्षेत व मुलाखतीत सुद्धा पन्नासटक्के किंवा अधिक~गुण मिळविणाऱ्या निवडक अर्जजदारांच्या यादीची, मान्यतेसाठी शासनाकडे शिफारस करील. मुख्य निरीक्षक,निवडलेल्या अर्जजदारांची यादी,—

(एक) जानेवारी ते मार्चच या कालावधीत प्राप्त झालेल्या अर्जांसाठी दरवर्षी एप्रिलच्या अखेरीस, आणि"

(दोन) जुलै ते सप्टेंबर या कालावधीत प्राप्त झालेल्या अर्जांसाठी दरवर्षी ऑक्टोबरच्या अखेरीस, पाठवील :

परंतु, मुख्य निरीक्षक, केवळ अशाच संस्थांच्या यादीची, मान्यतेसाठी शासनाकडे शिफारस करील की, ज्यासंस्थानकडील नियुक्त केलेल्या किमान तीन व्यक्तींकडे रासायनिक, विद्युत व यांत्रिकी शाखेची पदवी आहे आणि" अशासर्वव व्यक्तींनी, लेखी परीक्षेत व मुलाखतीत पन्नास टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक~गुण मिळवले आहेत.

(३) मुख्य निरीक्षकाकडून शिफारस यादी मिळाल्यावर, राज्य शासन, अर्जजदाराला सुरक्षा लेखा परिक्षक म्हणून मान्यता देऊशकेल किंवा मुख्य निरीक्षकाकडून शिफारसी मिळाल्याच्या ताारखेपासून साठ दिवसांच्या आत, त्याची कारणे विनिर्दिष्ट केल्यानंतर,अर्जज नाकारू शकेल.

(४) शासनाकडून मान्यता मिळाल्यानंतर, अर्जजदार, मुख्य निरीक्षकाने कळविल्याच्या ताारखेपासून तीस दिवसांच्या आत,मुख्य निरीक्षकाकडे वीस हजार रुपये इतके मान्यता शुल्क इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने जमा करील. मुख्य निरीक्षक, शुल्क मिळाल्यानंतरपंधरा दिवसांच्या आत,

अर्जजदाराास नमुुना-क मध्येे माान्यताा प्रमाणपत्र देेईल. उक्त कालावधीत, शुुल्क जमाा करण्यात निष्फळठरल्यावर अर्जज रद्द करण्यात आला असल्याचेे माानण्यात येेईल.

(५) पोट-नियम (४) अन्वयेे दिलेेली माान्यताा, माान्यताा प्रमाणपत्र दिल्याच्या ताारखेेपासूून दोन वर्षांंच्या कालावधीसाठीवैैध असेेल.

(६) जो सुुरक्षाा लेेखाा परिक्षक, त्याचेे माान्यताा प्रमाणपत्र नूूतनीकरण करूू इच्छितोो तो सुुरक्षाा लेेखाा परिक्षक, माान्यताप्रमाणपत्राच्या वैैधतेेचा कालावधी समाप्त होण्याच्या साडेेतीन महिनेे अगोदर, नमुुनाा- अ, किंंवाा यथाास्थिति, नमुुनाा- ब मध्येे मुुख्यनिरीक्षकाकडेे अर्जज करील.

(७) अर्जजदाार, सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षक म्हणूून माान्यताा प्रमाणपत्राच्या नूूतनीकरण करण्यास पात्र असणाार नााही, जर,—

(क) मुुख्य निरीक्षकाानेे यापूूर्वीच अशी माान्यताा रद्द केेली असेेल तर ; किंंवाा

(ख) ज्याचा अहवाल मुुख्य निरीक्षकाकडेे पाठविलाा जातो अशाा पुुढीील मुुद्यांंबाबत सह किंंवाा उपमुुख्य निरीक्षकाानेेमूूल्यनिर्धारण व छाननीी केेलेेल्या त्याच्या पात्रतेेच्या संंबंंधातील कामगिरीीच्या मूूल्यमाापनाात त्याला सत्तर

टक्क्यांंपेेक्षाा कमी गुुणमिळालेे असतीील तर, म्हणजेे :—

(एक) व्यवस्थाापनाकडूून किंंवाा कामगाारांंकडूून सुुरक्षाा परिक्षणाशी संंबंंधि~त असणाारी कोणतीीही तक्राार आहेे का?

(दोन) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण अहवाल, विहित मुुदतीीत भोगवटाादाराास सादर करण्यात आला होताा किंंवाा कसेे?

(तीन) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण अहवालामध्येे नमूूद केेलेेलेे तपशील आणि" कारखाानाा निरीक्षणाालयाच्याअधि~काऱ्याला आढळलेेली वाास्तविक तथ्येे यामध्येे काही तफाावत आढळूून आली आहेे का?

स्पष्टीीकरण.-सह किंंवाा उप मुुख्य निरीक्षकाास, कारखाान्याला भेेट देेऊन लेेखाा परीक्षण केेलेेल्या कारखाान्यांंपैैकी,किमाान एक किंंवाा पाच टक्केे कारखाान्यांंचीी पडताळणीी करताा येेईल.

(चार) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षकाानेे, कोणत्याही उत्पादनाशी संंबंंधि~त असणाारी कोणतीीही माहितीी, वाणि"ज्यि"कव्यावसाायिक गुुपितेे किंंवाा सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण करताानाा, त्याला ज्ञात झालेेली कोणतीीही प्रक्रियात्मक गुुपितेे उघड केेलीआहेेत किंंवाा कसेे?

(पाच) सुरक्षाा लेखाापरीक्षकाानेे, एकाच कारखाान्याचेे सलग दोन वेळाा सुरक्षाा लेखाा परीक्षण केलेे आहेे किंवााकसेे?

(सहाा) सुरक्षाा लेखाापरीक्षकाानेे, गेल्या दोन वर्षांत कारखाान्याला, निरीक्षण, चाचणीी, साहित्य पुरवठाा किंवासुरक्षेेशी संबंधित इतर कोणत्याही सेवाा या संबंधात कोणतीीही सेवाा पुरविलीी आहेे किंवाा कसेे?

(सात) या नियमांमध्येे नमूद केलेल्या तपाासणीी सूचीनुसार आणि" माानकांनुसार सुरक्षाा लेखाा परीक्षण केलेे आहेेकिंवाा कसेे?

(आठ) माान्यताा प्रमाणपत्राची वैधताा संपल्यानंतर सुरक्षाा लेखाा परीक्षण केलेे आहेे किंवाा कसेे?

(नऊ) सुरक्षाा लेखाापरीक्षकाानेे, भोगवटाादाराला सुरक्षाा लेखाा परीक्षण सादर केल्याच्या ताारखेेपासून तीनमहिन्यांनंतर केलेेल्या कारवाईची पडताळणीी करण्यासाठीी कारखाान्याला भेट दिलीी आहेे किंवाा कसेे आणि" अनुसूची-तीनमधी ील अहवाल संचालनाालयाच्या संबंधित कार्यालयास सादर केला आहेे किंवाा कसेे?

(दहाा) नमुना-क मध्येे विहित केलेेल्या शर्तींचेे कोणतेेही उल्लंघन केलेे आहेे किंवाा कसेे?

(अकराा) प्रमाणपत्राच्या वैधतेच्या कालावधीीत, सुरक्षाा लेखाा परिक्षक, कोणत्याही संस्थेनेे किंवाा संघटनेनेे जसेेकि, औद्योगिक सुरक्षाा व आरोग्य संचालनाालय, नाराायण मेघाजी लोखंडेे श्रम विज्ञाान संस्थेनेे, कारखाानाा सल्ला सेवााव कामगाार संस्थाा महाासंचालनाालय,राष्ट्रीय सुरक्षाा परिषदेनेे, आपत्तीी व्यवस्थापन संस्थेनेे, राष्ट्रीय व्यावसाायिक आरोग्यसंस्थाा, इतर कोणत्याही शाासकीीय किंवाा निमशाासकीीय संस्थाा किंवाा औद्योगिक सुरक्षाा व आरोग्य क्षेत्राात काम करणाऱ्यानाामांकित खाजगी संस्थाा यांनीी आयोजित केलेेल्या किमाान चार प्रशिक्षणकार्ययक्रमांना उपस्थित राहिलाा आहेे किंवाा कसेे?

स्पष्टीीकरण.-मुख्य निरीक्षक, मुद्दा (एक) तेे (दहाा) साठीी मिळालेेलेे एकूण गुण एकत्र करील आणि" त्यानुसार,सराासरीचेे मूल्यमाापन करील. संपूर्ण सुरक्षाा लेखाा परीक्षण

मूल्यनिधारणासाठी मुद्दा (एक) ते (दहा) साठी कमालऐंशी गुण असतील आणि" मुद्दा (अकरा) साठी वीस गुण असतील.

(८) मान्यतेच्या नुतनीकरणासाठी प्राप्त झालेल्या अर्जांचे, असे अर्जज प्राप्त झाल्याच्या तारखेपासून पंचेचाळीस दिवसांच्या आत,मुख्य निरीक्षकांद्वारे मूल्यांकन आणि" छाननी करण्यात येईल. त्यानंतर, मुख्य निरीक्षक, मान्यता प्रमाणपत्राच्या नूतनीकरणाची शिफारसयादी,मान्यतेसाठी शासनाकडे पाठवील.जर सुरक्षा लेखापरीक्षकाने, पोट-नियम (७) च्या खंड (ख) च्या उप-खंड (दोन), (चार),(पाच) आणि" (अकरा)मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या आवश्यकतांचे पालन केलेले नाही असे आढळून आले असेल तर, मुख्य निरीक्षक,मान्यता प्रमाणपत्राचे नूतनीकरण करण्याचे नाकारण्याची शिफारस शासनाकडे करील.

(९) शासन, मान्यता प्रमाणपत्र देण्यासाठी शिफारस केलेली यादी प्राप्त झाल्यापासून साठ दिवसांच्या आत, मान्यताप्राप्त सुरक्षालेखापरीक्षकाची यादी मुख्य निरीक्षकाकडे पाठवील.

(१०) शासनाकडून मान्यता मिळाल्यानंतर, अर्जजदार, दहा हजार रुपये इतके नूतनीकरण शुल्क इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने मुख्यनिरीक्षकाला प्रदान करील आणि" त्यानंतर, मुख्य निरीक्षक, अर्जजदारास नमुना- क मध्ये मान्यता प्रमाणपत्र देईल.

(११) मुख्य निरीक्षक, सुरक्षा लेखापरीक्षकाला बाजू मांडण्याची संधी दिल्यानंतर आणि" राज्य शासनाच्या मान्यतेनंतर, जर त्यास,—

(एक) सुरक्षा लेखापरीक्षकाने, मान्यता प्रमाणपत्रामध्ये निविष्ट केलेल्या कोणत्याही किंवा मान्यता प्रमाणपत्राच्यानूतनीकरणाच्या शर्तींचे उल्लंघन केले आहे ; किंवा

(दोन) सुरक्षा लेखापरीक्षकाने, अधि~नियमाच्या तरतुदींचे किंवा या नियमांचे उल्लंघन करून, सुरक्षा लेखा परीक्षण केलेआहे अथथवा अधि~नियमाच्या किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांच्या उद्देशांशी किंवा प्रयोजनांशी विसंगत असेल अशा रीतीने कृती केली आहे अथथवा अधि~नियमान्वये किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांन्वये आवश्यक असलेली कृती करण्याचे टाळलेले आहे किंवाकृती करण्यास निष्फळ ठरलेला आहे ; किंवा

(तीन) सुरक्षा लेखापरीक्षकाचे काम असमाधानकारक असल्याचे आढळले आहे आणि" मुख्य निरीक्षकाने, अशा सुरक्षालेखापरीक्षकाला दोन वेळा इशारा नोटीस दिलेली आहे, असा विश्वास ठेवण्यास कारण असेल तर,तो मान्यता प्रमाणपत्र रद्द करूशकेल.".

८.मुख्य नियमाच्या नियम ७ मध्ये,—

(क) "तसे कळवील" या मजकुराऐवजी, "इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने कळवील" हा मजकूर दाखल करण्यात येईल; आणि"

(ख) "पंधरा" या मजकुराऐवजी, "सात" हा मजकूर दाखल करण्यात येईल;

९.मुख्य नियमाच्या नियम ७ नंतर, पुढील नियम समाविष्ट करण्यात येईल :—

"७ क. (१) सुरक्षा लेखापरीक्षण करण्यासाठी, आवश्यक असलेले किमान मनुष्य दिवस खालीलप्रमाणे असतील,म्हणजेच :—

(क) मोठ्या अपघाताचे धोके असलेले कारखाने आणि" धोकादायक प्रक्रिया करणाऱ्या कारखान्यांसाठी:- (एक) पन्नास कामगारांपर्यंत कामगार काम करीत असणाऱ्या कारखान्याच्या बाबतीत, एक मनुष्य दिवस; (दोन) एकावन्न ते एकशे पन्नास कामगारांपर्यंत कामगार काम करीत असणाऱ्या कारखान्याच्या बाबतीत, दोन मनुष्य दिवस;

(तीन) एकशे एकावन्न ते पाचशे कामगारांपर्यंत कामगार काम करीत असणाऱ्या कारखान्याच्या बाबतीत, तीन मनुष्य दिवस;

(चार) पाचशेपेक्षा अधिक कामगार काम करीत असणाऱ्या कारखान्याच्या बाबतीत, चार मनुष्य दिवस; (ख) मोठ्या अपघाताचे धोके असलेले कारखाने आणि" धोकादायक प्रक्रिया करणाऱ्या कारखान्यांव्यतिरिक्त इतर कारखाने :-

(एक) एकावन्न ते दोनशे पन्नास कामगारांपर्यंत कामगार काम करीत असणाऱ्या कारखान्याच्या बाबतीत, दोन मनुष्य दिवस ;

(दोन) दोनशे एकावान्न ते एक हजार कामगारांपर्यंत कामगार काम करीत असणाऱ्या कारखान्याच्या बाबतीत, तीन मनुष्य दिवस ;

(तीन) एक हजारापेक्षा अधिक कामगार काम करीत असणाऱ्या कारखान्याच्या बाबतीत, चार मनुष्य दिवस.

(२) सुरक्षा लेखापरीक्षण करण्यासाठी आवश्यक असलेला कालावधी, पंधरा दिवसांपेक्षा अधिक नसेल.

७-ख.पुढील प्रकारच्या कारखान्यांमधीयेईल, म्हणजेच :—

ील मान्यताा प्रमाणपत्र असलेल्या संस्थेद्वारेच केवळ सुरक्षा लेखापरीक्षण करण्यात

(क) मोठ्या अपघाताचे धोके असलेले कारखाने ;

(ख) धोकादाायक प्रक्रिया पार पाडणारेे आणिि" दोनशेे पन्नाासपेेक्षाा अधिि~ककामगाार काम करीत असणाारेे कारखाानेे ;

(ग) नियम १ च्या पोट-नियम (२) (एक) व (दोन) लेे आणिि" अंंतर्गगत समाविष्ट नसलेेकामगाार काम असलेेलेे एकहजाराापेेक्षाा परंंतुु, खंंड (ग) मध्येे नमूूद केेलेेल्या कारखाान्यांंसाठीी, रासायनिक अभियंंताा व्यक्तीचा लेेखाापरीक्षण चमूूत समाावेेशकरणेे अनिवार्यय नाही."

१०.मुुख्य नियमाच्या नियम ९ यास, त्याचा पोट-नियम (१) असा नवीीन क्रमांंक देेण्यात येेईल; आणिि" असा नवीीन क्रमांंकदिलेेल्या पोट-कलम (१) नंंतर, पुुढीील पोट-कलम दाखल करण्यात येेईल :—

"(२) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षक, संंबंंधिि~त कारखाान्याच्या भोगवटादाारानेे सादर केेलेेल्या कृृती अहवालाची पडताळणीी करण्यासाठीीभोगवटादाारास बाह्य सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण अहवाल सादर केेल्याच्या ताारखेेपासूून तीन महिन्यांंचीी मुुदत संंपल्यानंंतर एका महिन्याच्या आत,कारखाान्याला भेेट देेईल आणिि" तो अहवाल, अनुुसूूची- तीनमधी ीील औद्योोगिक सुुरक्षाा व आरोग्य संंचालनालयाच्या संंबंंधिि~त कार्यालयासव त्याची एक प्रत भोगवटादाारास सादर करेेल."

११.मुुख्य नियमांंस जोडलेेल्या अनुुसूूची - १ मध्येे,—

(एक) खंंड १ ऐवजीी खालील मजकूूर दाखल करण्यात येेईल :—

"(१) अर्जजदाार रासायनिक, यांंत्रिकीी, विद्युुत किंंवाा उत्पादन अभियांंत्रिकी पदाचा दहाा वर्षांंचा अनुुभव मंंडळ किंंवाा अखिल परिषद किंंवाा विद्यापीठ यांंच्याकडूून मान्यताप्राप्त असलेेल्या औद्योोगिक सुुरक्षेे मधीील एक

(दोन) उप-खंंड (दोन) व (तीन) वगळण्यात येेतील;

(तीन) उप-खंंड (चार) मधीील,

(क) "किंंवाा पदविकाा"हा मजकूूर वगळण्यात येेईल;

(ख) "पंंधराा" या मजकुुराऐवजीी, "पाच" हा मजकूूर दाखल करण्यात येेईल;(२) खंंड ३ ऐवजीी, पुुढीील मजकूूर दाखल करण्यात येेईल.

३. "ज्या अर्जजदाारांंचेे वय अठावन्न वर्षांंपेेक्षाा अधिि~क आहेे तो अर्जजदाार, सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षक म्हणूून मान्यताा

मिळविण्यासाठीी किंंवाा त्याच्या नुुतनीीकरणासाठीी अर्जज करण्यास पात्र असणाार नाहीत."

१२.मुख्य नियमांना जोडलेल्या अनुसूची-२ ऐवजी, पुढील अनुसूची दाखल करण्यात येईल :—

"अनुसूचीी- २

(नियम ८ व ९ (१) पहा)

सुरक्षाा लेखापरीक्षण अहवालाचा नमुना

भाग-अ

(सुरक्षाा लेखापरीक्षकानेे सादर करावयाचा)

(१) कारखाान्याचेे नााव व पत्ता :

(२) भोगवटाादाराचेे नााव:

(३) (क) सुरक्षाा लेखाापरीक्षणााच्या सुरुवाातीच्या बैैठकीची ताारीख व वेेळ:

(ख) सुरक्षाा लेखाापरीक्षणााच्या अखेेरच्या बैैठकीची ताारीख व वेेळ:

(ग) सुरक्षाा लेखाापरीक्षण करण्यासाठीी घेेतलेेलेे एकूण मनुष्य दिवस:

(४) कच्च्या माालाची यादी तसेेच त्याचेे कमााल साठवणूक प्रमााण व त्याची साठवणूक पद्धती:

(५) तयाार उत्पादनांचीी यादी तसेेच त्याचेे कमााल साठवणूक प्रमााण व त्याची साठवणूक पद्धती:

(६) उत्पादन प्रक्रियेेचा प्रवााह तक्ताा (फ्लो चाटट) (स्वतंत्र पेेपर जोडावेे):

(७) महाराष्ट्र कारखाानेे नियम, १९६३ च्या नियम ११४ मध्येे नमुद केेल्याप्रमााणेे, कारखाान्यात केेलेेल्या धोकादाायक कामांची यादी: (८) (क) सुरक्षाा लेखाापरीक्षकाचेे नााव/नाावेे:

(ख) प्रमााणपत्र क्रमांक आणि" त्याचा वैैधताा कालावधीी:

(९) जोडलेेला सुरक्षाा लेखाापरीक्षण अहवााल भाारतीीय माानक, आयएस १४४८९: व्यावसाायिक सुरक्षाा व आरोग्य लेखाापरीक्षणपद्धतीबाबत संहिताा, किंवाा संबंधि~त वेेळी प्रचलित असलेेल्या अशाा कोणत्याही माानकांनुसार, यापैैकी, जेे अलीकडील असेेल त्या,माानकांनुसारआहेे किंवाा कसेे: (भाारतीीय माानक,आयएस १४४८९: व्यावसाायिक सुरक्षाा व आरोग्य लेखाा परीक्षण पद्धतीबाबत संहिताा या व्यतिरिक्तवाापरलेेली माानकेे, तपाासणीी सूची, माागगदर्शशक तत्वेे नमूद कराा).

(शिफाारसींसह सविस्तर सुरक्षाा लेखाापरीक्षण अहवााल जोडावयााचा आहेे.)

कारखाान्याला सुरक्षाा लेखाा परीक्षण अहवााल सादर केेल्याची ताारीख :

सुरक्षाा चीी किंवाा सुरक्षाा लेखाा परीक्षण करण्यासाठीी प्राधि~कृत लेखाापरीक्षकाची केेलेेल्या संस्थेेच्या कर्मचाऱ्यांचीी/ कर्मचाऱ्यांचीीच्या बाबतीत. /परिक्षकांडिजिट

सयंंत्र कर्मचाारी चमूूच्या स्वााक्षऱ्या.

भाग-ब

(भोोगवटादाराने सादर करावयाचा)

सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षकाकडूून सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण अहवााल मिळाल्याची ताारीख :

मी,.....खााली स्वााक्षरीी करणाराा,.....येेथे स्थिित असलेेल्या कारखाान्याचाभोगवटाादाार असूून याद्वारेे घोषित करतोो की,.....या नााावाच्या सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षकाानेे/परिक्षकांं नीी सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण अहवााालातनमूूद केेलेेल्या निष्कर्षांंचेे व शिफाारशींंचेे सखोोल पुुनर्विलोोकन केेलेे आणिि" त्या आधारेे यथोोचित कारवाई केेली आहेे.

सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण अहवााालाच्या प्रतिसाादाार्थथ, मी यथोोचित उपाययोजनाा केेल्या आहेेत आणिि" त्याचा अहवााल सोबत जोडलेेला आहेे.

भोोगवटादाराचीी डिजिटल स्वाक्षरीी.

अनुुसूूचीी- ३

(नियम ९(२) पहा)

कृृतीी अहवालाच्या पडताळणीीचा नमुुना

(१) कारखाान्याचेे नााव व पत्ता :

(२) भोगवटाादाराचेे नााव :

(३) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षकाचेे नााव:

(४) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षणााची ताारीख :

(५) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण अहवााल भोगवटाादाराला सादर केेल्याची ताारीख :

(६) भोगवटाादाराानेे सादर केेलेेल्या कृृती अहवााालाची ताारीख:

(७) कृृती अहवााालाची पडताळणीी करण्यासाठीी भेेट दिल्याची ताारीख :

(८) निरीीक्षणााचेे पालन न केेल्याचा तपशील, असल्यास:

मी,....., याद्वारेे असेे घोषित करतोो की, मी, सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण अहवााालात नमूूद केेलेेल्या सर्ववनिरीीक्षणांंचीी /शिफाारशींंची आणिि" कारखाान्याच्या भोगवााटादाराानेे सादर केेलेेल्या कृृती अहवााालाची पडताळणीी केेली आहेे.

सुुरक्षाा लेेखापरीीक्षकाचीी डिजिटल स्वाक्षरीी

१३.मुख्य नियमाास जोडलेेल्या नमुनाा-अ मध्येे,—

(१) अनुक्रमांक (५) येेथीील नोंदीमधीील,

"फॅक्टस" हा मजकूर वगळण्यात येेईल ;(२)

अनुक्रमांक (६) येेथीील नोंदीमधीील,

"पदविकाा" हा मजकूर वगळण्यात येेईल ;(३)

अनुक्रमांक (७) येेथीील नोंदीमधीील,

"पदविकाा" हा मजकूर वगळण्यात येेईल ;(४)

अनुक्रमांक (९) येेथीील नोंदीनंतर, पुढीील नोंदी समाविष्ट करण्यात येेतील :—

(१०) पूर्ण केेलेेला ाचा तपशील (प्रती जोडा).

अ.क्र.	संस्थेेचे नाव	प्रशिक्षणा ाचा विषय/ पाठ	कालावधीी	
			पासून	पर्यंत

(११) अर्जाच्या शुल्काचेे प्रदाान केेल्याचा तपशील:

चलन क्रमांक/ संदर्भ	रक्कम	दिनांक."

(६) घोषणाा यामधीील खंड (ग) ऐवजीी, पुढीील खंड दाखल करण्यात येेईल :—

"(ग) कारखाान्याचेे नाव, पत्ता व लेेखापरीक्षण केेल्याची ताारीख दर्शशविणाारी यादी येेथेे जोडलेेली आहेे."**१४.**मुख्य नियमांस जोडलेेल्या नमुनाा- ब मध्येे,—

(१) नोंद क्रमांक (३) मधीील, उप-नोंद (घ) वगळण्यात येेईल ;

(२) अनुक्रमांक (५) येेथीील नोंदीमधीील, "कर्मचाऱ्यांचीी वैैयक्तिक माहितीी" या मजकुराऐवजीी, "कर्मचाऱ्यांचाा तपशील"हा मजकूर दाखल करण्यात येेईल ;

(३) अनुक्रमांक (७) येेथीील नोंदीनंतर, पुढीील नोंद समाविष्ट करण्यात येेईल:—

"(८) चलन क्रमांक/ संदर्भ	रक्कम	दिनांक.".

(४) घोषणाा या मधीील,—

(एक) खंड (ग) ऐवजीी, पुढीील खंड दाखल करण्यात येेईल :—

"(ग) कारखाान्याचेे नाव, पत्ता व लेेखापरीक्षण केेल्याची ताारीख दर्शशविणाारी यादी येेथेे जोडलेेली आहेे."; (दोन) खंड (घ) मधीील, "व्यक्तींची व्यक्तिगत माहितीी" या मजकुराऐवजीी, "व्यक्तींचा तपशील" हा मजकूरदाखल करण्यात येेईल;

(५) जोडपत्राामध्येे,—

(१) अनुक्रमांंक (५) येेथीील नोंंदीमधीील, "फॅॅक्स" हा शब्द वगळण्यात येेईल;

(२) अनुक्रमांंक (७) येेथीील नोंंदीमधीील, "पदविकाा" हा मजकूूर वगळण्यात येेईल;

(३) अनुक्रमांंक (८) येेथीील नोंंदीमधीील, "पदविकाा" हा मजकूूर वगळण्यात येेईल;

(४) अनुक्रमांंक (८) येेथीील नोंंदीनंंतर, पुढीील नोंंदी समाविष्ट करण्यात येेईल :—

"(९) पूूर्णण केेलेेला ाचा तपशील (प्रती जोडा).

अ.क्र.	संंस्थेेचेे नााव	प्रशिक्षणााचा विषय/ पाठ	कालावधीी	
			पासूून	पर्यंंत".

१५. मुख्य नियमांंना जोडलेेल्या "नमुुनाा- क" ऐवजीी, पुढीील नमुुनाा दाखल करण्यात येेईल :—

"नमुुना- क"

(नियम ६(४) पहा)

सुुरक्षाा लेेखापरीीक्षक म्हणूून मान्यतेेचेे प्रमाणपत्र / मान्यतेेचेे नूूतनीीकरण.

प्रमाणपत्र क्रमांंक : एमएस/ डीआयएसएचआय/ ..... /२० .....

असेे कळविण्यात येेतेे की, मेेसर्सस/ श्री./

श्रीमतीी....., (पत्ता),.....

.....

यांंना,महाराष्ट्र कारखानेे(सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण) नियम,२०१४ अन्वयेे सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण करण्याच्या प्रयोजनाासाठीी राज्य शाासनाद्वाारेे, पत्र क्रमांंक .....दिनांंक ..... या अन्वयेे, "सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षक" म्हणूून माान्यताा देेण्यात आली आहेे / माान्यतेेचेे नूूतनीीकरण करण्यात आलेेआहेे. हेे प्रमाणपत्र, ...पासूून .....पर्यंंत वैैध असेेल. हेे प्रमाणपत्र, यात याखाली निविष्ट केेलेेल्या अटींंच्याअधीन राहूून, देेण्यात आलेे आहेे :—

(१) महाराष्ट्र कारखानेे (सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण) नियम, २०१४ मधीील तरतुुदींंनुुसार, सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण करण्यात येेईल.

(२) प्रत्येेक सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण, भाारतीीय माानक, आय एस: १४४८९: व्यावसाायिक सुुरक्षाा व आरोग्य लेेखाापरीक्षण पद्धतीबाबतसंंहिताा, तसेेच त्याची

नवीनतम आवृत्तीी आणिि" भारतीीय मानक, आय एस: १४४८९: व्यावसायिक सुरक्षा व आरोग्य लेखापरीक्षणपद्धतीबाबत संहिता या व्यतिरिक्त वापरलेली मानकेे, तपासणीी सूची, मागगदर्शशक तत्वेे या अनुरूप असेेल.

तो किंवा संस्थेेच्या बाबतीत, सुरक्षा लेखापरीक्षण करण्यासाठीी प्राधिि~कृत केेलेेली व्यक्ती, सुरक्षा लेखा परीक्षण करतेेवेेळी प्रत्यक्षउपस्थिित असेेल आणिि" केेलेेल्या कामाची नोंदद ठेेवील.

(३) सुरक्षा लेखा परीक्षण अहवालावर, न चुकता, प्रमाणपत्र क्रमांक व वैैधता कालावधीी, नोंदवावा.

(४) वैैधता कालावधीी संपल्यानंतर कोणतेेही सुरक्षा लेखापरीक्षण करण्यात येेणार नाही.

(५) हेे प्रमाणपत्र, त्याच्या वैैधतेेच्या कालावधीीत कोणत्याही वेेळी रद्द करण्याचा, विलोपन करण्याचा किंवा त्यात सुधारणा करण्याचाहक्क, राज्य शासन राखूून ठेेवतेे.

(६) तो किंवा संस्थेेच्या बाबतीत, सुरक्षा लेखापरीक्षण करण्यासाठीी कामावर नेेमलेेली व्यक्ती, ज्या कारखान्यांमध्येे असालेेखापरीक्षक किंवा व्यक्ती कामावर नेेमलेेली आहेे अशा कोणत्याही कारखान्याचेे किंवा ज्या कारखान्यामध्येे असा सुरक्षा लेखापरीक्षकनेेमलेेला आहेे किंवा त्या कारखान्याचा भोगवटादार, भागीदार, संचालक किंवा व्यवस्थापक आहेे त्या कारखान्याचा जो सहाय्यक कारखानाआहेे अशा कारखान्याचेे, अथथवा निकट कुटुंंबातील सदस्यांचीी, नातेेवाईकांचीी किंवा विस्तारित कुटुंंबातील सदस्यांचीी मालकी असलेेल्या,तेे कार्यान्वित करीत असलेेल्या, व्यवस्थापन करीत असलेेल्या किंवा चालवीत असलेेल्या कोणत्याही कारखान्याचेे अथथवा ज्यामध्येेअसा सुरक्षा लेखापरीक्षक किंवा अशी व्यक्ती कोणताही संचालक आहेे किंवा त्यांचा कोणत्याही प्रकारचा अप्रत्यक्ष हितसंबंध आहेे अशाकोणत्याही कारखान्याचेे सुरक्षा लेखा परीक्षण करणार नाही.

स्पष्टीीकरण.-"सहायक कारखानाा" याचा अर्थथ, जो दुय्यम, पुरवठादार किंवा विक्रेेता आहेे असा कोणताही कारखानाा अथथवाज्या कारखान्यामध्येे सुरक्षा लेखापरीक्षक कामावर नेेमलेेला आहेे अशा कारखान्यामध्येे ज्याचा प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणेे व्यावसायिकहितसंबंध आहेे असा कोणताही कारखानाा, असा आहेे.

भाग एक-ल-६६–२

(७) तो किंवा संस्थेेच्या बाबतीत, कामावर नेेमलेेली व्यक्ती, कारखानाा अधिि~नियम,१९४८ च्या तरतुदींचेे किंवा त्याखाली केेलेेल्यानियमांचेे पालन करण्यासाठीी ज्या कोणत्याही कारखान्यास, असा लेखापरीक्षक किंवा अशी व्यक्ती,

कोणतेेही संंयंंत्र, यंंत्रसाामग्रीी, कच्चामाल, सुुरक्षाा उपकरणेे किंंवाा इतर साहित्य किंंवाा उपकरणेे किंंवाा सेेवाा यांंचाा पुुरवठाा करतेे त्या कारखाान्याचेे सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण करणाार नााही.

(८) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षक, एकाच कारखाान्यात सलग दोन प्रसंंगी कोणत्याही कारखाान्याचेे सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण करणाार नााही;

(९) सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षक, माागील तीन वर्षांंमध्येे ज्या कारखाान्याचेे तो सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण करीत आहेे अशाा कोणत्याही कारखाान्याचेेसुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण करणाार नााही.

(१०) तो किंंवाा संंस्थेेच्या बाबतीत, सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षण करण्यासाठीी कामाावर नेेमलेेली व्यक्ती, संंस्थेेच्या कर्मचाऱ्याचेे माान्यताप्राप्तसुुरक्षाा लेेखाापरीक्षक असण्याचेे बंंद झाालयानंंतर देेखील, लेेखाापरीक्षक म्हणूून त्यांंच्या कर्ततव्याच्या ओघात त्यांंनाा जी ज्ञाात होऊ शकेेलअशी, कोणतीीही वस्तूूनिर्मिितीीची किंंवाा व्यावसाायिक गुुपितेे अथथवाा कामकाजाची प्रक्रिया किंंवाा इतर गोपनीय माहितीी उघड करणाार नााही.या संंबंंधात कोणतीीही कसूूर केेल्यास, असा लेेखाापरीक्षक किंंवाा व्यक्ती, त्या त्या वेेळी अंंमलाात असलेेल्या कायद्यानुुसार फौजदाारी किंंवाादिवाणी कार्ययवाहीसाठीी पात्र असेेल.

(११) या प्रमाणपत्राची वैैधताा, या प्रमाणपत्राावर नमूूद केेलेेल्या ताारखेेपर्यंंत किंंवाा सुुरक्षाा लेेखाापरीक्षकाचेे अठावन्न वर्षेे वय पूूर्णणहोईपर्यंंत, यापैैकी जेे आधी घडेेल तोपर्यंंत असेेल.

(१२) एखाद्या संंस्थेेच्या बाबतीत, ज्या कर्मचाऱ्यांंचीी नाावेे माान्यताा किंंवाा नूूतनीीकरण अर्जामध्येे समाविष्ट करण्यात आली होतीआणिि" ज्यांंनीी नंंतर राजीनाामाा दिलाा किंंवाा ज्यांंचीी सेेवाा समाप्त करण्यात आली किंंवाा जेे मयत झालेेलेे आहेेत अशाा कर्मचाऱ्यांंबद्दलचीमाहितीी, तीस दिवसांंच्या आत, संंचालक, औद्योगिक सुुरक्षाा व आरोग्य, महाराष्ट्र राज्य यांंनाा कळविण्यात येेईल.".

महाराष्ट्राचेे राज्यपाल यांंच्या आदेेशानुुसार व नाावानेे,

विनीताा

सिंंगल

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग एक-ल, जूून १९, २०२४/ज्येेष्ठ २९, शकेे १९४६11

INDUSTRIES, ENERGY, LABOUR AND MINING DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mumbai 400 032, dated the 19th June, 2024.

NOTIFICATION

Factories Act, 1948.

No. FAC-2023/CR.No.52(Part-2)/Labour-4.—In exercise of the powers conferred by section 41 read with sections 112 and 115 of the Factories Act, 1948 (63 of 1948), in its application to the State of Maharashtra and clause (3) of section 23 of the General Clause Act, 1897 (X of 1897) and of all other

powers enabling it in that behalf, the Government of Maharashtra hereby makes the following rules further to amend the Maharashtra Factories (Safety Audit) Rules, 2014, the same having been previously published as required by sub-section (*1*) of Section 115 of the Factories Act, 1948, as follows, namely :—

1. These rules may be called the Maharashtra Factories (Safety Audit) (Amendment) Rules, 2024.

2. In rule 1 of the Maharashtra Factories (Safety Audit) Rules, 2014 (hereinafter referred to as "the principal Rules"), in sub-rule (*2*) in clause (*iii*), for the figures "250" the figures "50" shall be substituted.

3. In rule 2 of the principal Rules, in sub-rule (*1*), in clause (viii) after the words "means a person" the words "or an Institution," shall be inserted.

4. Rule 3 of the principal Rules shall be re-numbered as sub-rule (*1*) thereof ; and,—

(*a*) in sub-rule (*1*), as so re-numbered, after the second proviso the following *Explanation* shall be added,—

"*Explanation.*– For the purpose of this sub-rule "a team of Plant personnel" means a team of persons from different Departments of the factory such as Department of Safety, Engineering, Maintenance, Projects and Production, etc. In case there are different factories of the same occupier, then team of Plant personnel from other location may conduct the internal audit.";

(*b*) after sub-rule (*1*), as so re-numbered, the following sub-rule shall be added, namely :—

"(*2*) After completion of internal audit, the occupier shall submit the executive summary of observations and action taken report of the audit to the concern office of the Chief Inspector of Factories within thirty days from the date of completion of safety audit.".

5. For rule 4 of the principal Rules, the following rule shall be substituted, namely :—

"**4**. The safety audit shall be carried out by the Safety Auditor or team of Plant Personnel as per the standards laid down in the Indian Standard, IS 14489 : Code of Practice on Occupational Safety and Health Audit, with its latest revision :

Provided that, the Chief Inspector may lay down separate checklists and procedures or additional checklists in addition to above standards for the purpose of conducting safety audit of all or certain class of factories. The separate checklist and procedures or additional checklist as laid down above may be altered in the month of January of every year, if required, and shall be published on the official website of the Directorate of Industrial Safety and Health by the said Directorate.".

6. In rule 5 of the principal Rules,—

(*a*) in sub-rule (*2*),—

(*i*) after the words "three persons" the words " who possess degree in Chemical, Electrical and Mechanical Branch," shall be inserted;

(*ii*) in the first proviso, after the words "three persons" the words "who possess degree in Chemical, Electrical and Mechanical Branch and" shall be inserted ;

(*iii*) the second proviso shall be deleted ;

(*b*) in sub-rule (*3*) the words, figures, letters and brackets "or an officer having working experience of not less than 15 years in the office of the DGFASLI or NSC or Directorate of Industrial Safety and Health (DISH) not below the rank of Deputy Director" shall be deleted.

7. For rule 6 of the principal Rules, the following rule shall be substituted, namely :—

"**6.** (*1*) An application for grant of certificate of recognition as a Safety Auditor for carrying out safety audit shall be made electronically to the Chief Inspector by,—

(*a*) an individual in Form A alongwith an examination fees of rupees one thousand,

(*b*) an institution in Form B alongwith an examination fees of rupees one thousand per person who shall appear for examination of Safety Auditor, between January to March and July to September of the year. The applications received after 31st March shall be considered in the subsequent period *i.e.* July to September and the applications received after 30th September shall be considered in the subsequent period *i.e.* January to March.

(*2*) On receipt of an application duly made in accordance with these rules in Form A, the Chief Inspector shall scrutinise it and conduct a written examination of eighty marks and interview of twenty marks of eligible applicants. The Chief Inspector shall recommend the list of the selected applicants scoring fifty per cent. or more marks in written examination and also in interview to the Government for approval. The Chief Inspector shall forward the list of selected applicants,—

(*i*) by the end of April of every year for the applications received during a period of January to March, and

(*ii*) by the end of October of every year for the applications received during a period of July to September :

Provided that, the Chief Inspector shall recommend the list of only such institutes whose minimum three persons employed possess a degree in Chemical, Electrical and Mechanical Branch and all such persons have scored fifty per cent., or more marks in written examination and in interview to the Government for approval.

(*3*) On receipt of the recommendation list from the Chief Inspector, the State Government may grant approval to the applicant as a Safety Auditor or reject the application after specifying the reasons therefor, within sixty days from the date of receipt of the recommendations from the Chief Inspector.

(*4*) After approval from the Government, the applicant shall deposit a recognition fees of rupees twenty thousand to the Chief Inspector electronically within thirty days from the date of communication by the Chief Inspector. The Chief Inspector shall issue a Certificate of Recognition in

Form C to the applicant within fifteen days after receipt of fees. The application shall be deemed to be cancelled on failure to deposit the fees within the said period.

(*5*) The recognition granted under sub-rule (*4*) shall be valid for a period of two years from the date of issuance of Certificate of Recognition.

(*6*) The Safety Auditor who intends to renew his Certificate of Recognition shall apply in Form A or Form B, as the case may be, to the Chief Inspector Three and half months prior to the expiry of period of validity of Certificate of Recognition.

(*7*) The applicant shall not be eligible for renewal of Certificate of Recognition as a Safety Auditor, if,—

(*a*) the Chief Inspector has revoked such recognition in the past; or

(*b*) he has obtained less than seventy per cent. marks in the performance appraisal

regarding his eligibility assessed and scrutinized by the Joint or Deputy Chief Inspector on the following points, the report of which is sent to the Chief Inspector, namely :—

(*i*) Is there any complaint regarding the safety audit from management or workers?

(*ii*) Whether the Safety Audit Report was submitted to the occupier within the prescribed time?

(*iii*) Is there any discrepancies found between details mentioned in the Safety Audit Report and the actual facts found by the officer of the Factory Inspectorate?

Explanation.— Joint or Deputy Chief Inspector may verify at least one or five per cent. of the audited factories by visiting the factory.

(i*v*) Whether the Safety Auditor disclosed any information relating to any manufacturing, commercial business secrets or any process secrets which came to his knowledge during the safety audit?

(*v*) Whether the Safety Auditor has conducted safety audit of the same factory consecutively two times?

(*vi*) Whether the Safety Auditor has provided any service to the factory in relation to inspection, testing, material supply or any other safety related services during last two years?

(*vii*) Whether the safety audit was conducted as per the checklist and standards as laid down in these rules?

(*viii*) Whether the safety audit was conducted after the expiry of the validity of Certificate of Recognition?

(*ix*) Whether the Safety Auditor has visited the factory to verify the action taken after three months from the date of submission of Safety Audit to the Occupier and submitted the report in Schedule III to the concerned office of Directorate?

Form C?

(*xi*) Whether the Safety Auditor during the validity period of the certificate has attended at least any four training programs organized by any of the institute or organisation of the Directorate of Industrial Safety and Health, Narayan Meghaji Lokhande Shram Vidnyan Sanstha, Directorate General Factory Advice and Labour Institutes, National Safety Council, Disaster Management Institute, National Institute of Occupational Health, any other Government, Semi-Government institutes or reputed private institutes working in the field of Industrial Safety and Health?

Explanation.—The Chief Inspector shall collate the total marks obtained for the points (*i*) to (*x*) and evaluate the average accordingly. For the overall safety audit assessment the maximum marks for points (*i*) to (*x*) shall be eighty marks, and for point (xi) shall be twenty marks.

(*8*) The applications received for renewal of recognition shall be assessed and scrutinised by the Chief Inspector within forty five days from the date of receipt of such applications. Thereafter, the Chief Inspector shall forward the recommendation list for renewal of Certificate of Recognition to the Government for its approval. The Chief Inspector shall recommend to the Government to reject the renewal of the Certificate of Recognition, if it is found that the Safety Auditor has not complied with the requirement specified in sub-clauses (*ii*), (*iv*), (*v*) and (*xi*) of clause (b) of sub-rule (*7*).

(*9*) The Government shall send the list of approved Safety Auditor to the Chief Inspector within sixty days from the date of receipt of the recommendation list for issuance of Certificate of Recognition.

(*10*) After receipt of an approval from the Government, the applicant shall pay renewal fees of rupees ten thousand electronically to the Chief Inspector and then the Chief Inspector shall issue the Certificate of Recognition to the applicant in

Form C.

(*11*) The Chief Inspector may, after giving an opportunity to the Safety Auditor of being heard and after approval of the State Government revoke the Certificate of Recognition, if it has a reasons to believe that,—

(*i*) the Safety Auditor has violated any of the conditions stipulated in the Certificate of Recognition or renewal of Certificate of Recognition; or

(*ii*) the Safety Auditor has carried out the safety audit in violation of the provisions of the Act or these rules or has acted in a manner inconsistent with the intent or the purpose of the Act or rules made thereunder or has omitted or failed to act as required under the Act and rules made thereunder; or

(*iii*) the work of Safety Auditor is found unsatisfactory, and the Chief Inspector has issued warning notice to such Auditor on two occasions.".

8. In rule 7 of the principal Rules,—

(*a*) for the words "in writing" the word "electronically" shall be substituted; and

(*b*) for the word "fifteen" the word "seven" shall be substituted.

9. After rule 7 of the principal Rules, the following rules shall be inserted, namely :—

"**7A.** (1) To carry out the safety audit, the minimum required man days shall be as follows, namely :—

(*a*) Major Accident Hazards Factories and for factories carrying out hazardous processes :—

(*i*) One man day in case of factory employing up to fifty workers;

(*ii*) Two man days in case of factory employing fifty one workers upto one hundred and fifty workers;

(*iii*) Three man days in case of factory employing one hundred and fifty one to five hundred workers;

(*iv*) Four man days in case of factory employing more than five hundred workers;

(*b*) Factories other than Major Accident Hazards Factories and factories carrying out hazardous processes :

(*i*) Two man days in case of factory employing fifty-one to two hundred and fifty workers;

(*ii*) Three man days in case of factory employing two hundred and fifty one to one thousand workers;

(*iii*) Four man days in case of factory employing more than one thousand workers.

(*2*) The duration required to conduct the safety audit shall not exceed fifteen days.

7-B. The Safety Audit shall be carried out only by an Institution having Certificate of Recognition in the following types of factories, namely :—

(*a*) Major Accident Hazards Factories;

(*b*) Factories carrying out hazardous processes and employing more than two hundred and fifty workers;

(*c*) Other factories not covered under sub-rule (*2*)(*i*) and (*ii*) of rule 1 and employing more than one thousand workers:

Provided that, for the factories mentioned in clause (c), inclusion of person of Chemical Engineer in the audit team is not mandatory."

10. Rule
from the
Schedule

"(*2*) The Safety Auditor shall visit the factory within one month after expiry of three months Directorate of Industrial Safety and Health in

11. In *Schedule I* appended to the principal Rules,—

(*i*) for sub-clause (*i*), the following sub-clause shall be substituted, namely :—

"(*i*) degree in branch of Chemical, Mechanical, Electrical or Production branch Engineering and having ten years' experience in manufacturing, maintenance, design, project or safety department in the supervisory or above capacity in factories and one year full time diploma in Industrial Safety recognized by the Board of Technical Education or All India Council of Technical Education or recognized University ", or

(*ii*) sub-clauses (*ii*) and (*iii*) shall be deleted ;

(*iii*) in sub-clause (*iv*),—

(*a*) the words "or diploma" shall be deleted ;

(*b*) for the words "fifteen" the words "five" shall be substituted ;

(*2*) in clause 3, the following clause shall be substituted, namely :—

3. "Applicant whose age is more than fifty eight years shall not be eligible to apply for recognition as a safety auditor or its renewal."

12. For *Schedule II* appended to the principal Rules, the following *Schedule* shall be substituted, namely :—

Schedule II

[*See rules* 8 and 9(1)]

Proforma for Safety Audit Report

Part-A

(to be furnished by the Safety Auditor)

(*1*) Name and address of the factory:

(*2*) Name of the Occupier:

(*3*) (*a*) Date and time of opening meeting of safety audit:

(*b*) Date and time of closing meeting of safety audit:

(*c*) Total man days taken to conduct the safety audit:

(*4*) List of raw material with maximum storage quantity and its mode of storage:

(*5*) List of finished products with maximum storage quantity and its mode of storage: (*6*) Manufacturing process flow chart (attach separate sheet):

(*7*) List of dangerous operations carried out in the factory as defined in rule 114 of the Maharashtra Factories Rules, 1963 :

(*8*) (*a*) Name/s of the Safety Auditor/s:

(*b*) Certificate no. and it's validity duration:

(*9*) Whether enclosed Safety Audit Report is as per the Indian Standard, IS 14489 : Code of Practice on Occupational Safety and Health Audit, or any such standards prevailing at the relevant time, whichever is latest : (mention standards, check list, guidelines used in addition to the Indian Standard, IS 14489 : Code of Practice on Occupational Safety and Health Audit)

(Detailed Safety Audit Report along with recommendations to be attached.)

Date of submission of Safety Audit Report to the factory:

Digital Signature of Safety Auditor/s or employee/s of an Institution authorized to carry out safety audit.

In case of Internal Safety Audit

Signatures of Team of Plant Personnel.

Part-B

(*to be furnished by the occupier*)

Date of receipt of safety audit from the Safety Auditor:

I …… undersigned occupier of the factory ……. situated at ..... hereby declare that, I have thoroughly reviewed and taken appropriate actions based on the findings and recommendations mentioned in Safety Audit Report by safety auditor/s namely ……..

In response to the Safety Audit Report I have taken appropriate measures and report of the same is attached herewith.

Digital Signature of the Occupier.

[*See* rule 9(*2*)]

Proforma for verification of action taken report

(*1*) Name and address of the factory :

(*2*) Name of the Occupier :

(*3*) Name of Safety Auditor :

(*4*) Date of Safety Audit :

(*5*) Date of submission of Safety Audit report to Occupier :

(*6*) Date of action taken report submitted by Occupier :

(*7*) Date of visit for verifying action taken report :

(*8*) Details of non-compliance observed, if any:

I ……., hereby declare that I have verified all the observation / recommendation mentioned in Safety Audit report and action taken report submitted by the occupier of the factory.

Digital signature of the Safety Auditor.”.

13. In Form A appended to the principal Rules,—

(*1*) in entry at serial number (5), the word “Fax” shall be deleted;

(*2*) in entry at serial number (6) the word “Diploma” shall be deleted;

(*3*) in entry at serial number (7) the word “Diploma” shall be deleted;

(*4*) after entry at serial number (9), the following entries shall be inserted, namely :—

“*(10)* Details of the training attended (attach copies).

Sr. No.	Name of the Institution	Subject / Topics of the training	Duration	
			From	To

(*11*) Details of Payment of fees for application :

Challan No./ Reference No.	Amount	Date”.

(*6*) in the DECLARATION, for clause (*c*) the following clause shall be substituted, namely :—

“(*c*) The list showing the name, address of the factory and date of audits are attached herewith.”.

14. In Form B appended to the principal Rules,—

(*1*) in entry at serial number (3), sub-entry (*d*) shall be deleted;

(*2*) in entry at serial number (5), for the words “bio-data” the word “details ” shall be substituted;

(*3*) after entry at serial number (7)the following entry shall be inserted, namely :—

"(8) Challan No./ Reference No.	Amount	Date";

(*4*) in the DECLARATION,—

(*i*) for clause (c), the following clause shall be substituted, namely :—

"(*c*) The list showing the name, address of the factory and date of audits are attached herewith.";

(*ii*) in clause (*d*), for the words "bio-data it" the word "details" shall be substituted ;

(*5*) in Annexure,—

(*i*) in entry at serial number (5), the word "Fax" shall be deleted ;

(*ii*) in entry at serial (6), the word "Diploma" shall be deleted ;

(*iii*) in entry at serial (7), the word "Diploma" shall be deleted ;

(*iv*) after entry at serial number (8), the following entry shall be added, namely :—

"9. Details of the training attended (attached copies).

Sr. No.	Name of the Institution	Subject / Topics of the training	Duration	
			From	To".

15. For FORM C, appended to the principal Rules, the following FORM shall be substituted, namely :—

"Form C"

[*See* rule 6(4)]

Certificate of recognition / renewal of recognition as a Safety Auditor.

Certificate No. : MS/DISH/SA/ ..... /20 .....

It is to inform that M/S. / SHRI / SMT..... , (address), …… been Recognised / Renewed the recognition as a "SAFETY AUDITOR", by the State Government, *vide* letter No. ..... dated .....for the purpose of carrying out Safety Audit under Maharashtra Factories (Safety Audit) Rules, 2014.

The Certificate is valid from .....to .....

Audit under Maharashtra Factories (Safety Audit) Rules, 2014.

This certificate is issued subject to the conditions stipulated hereunder :—

(*1*) Safety audit shall be carried out in accordance with the provisions of the Maharashtra Factories (Safety Audit) Rules, 2014.

(*2*) Every safety audit shall conform to the Indian Standard, IS 14489 : Code of Practice on Occupational Safety and Health Audit with its latest revision and additional standard, check list, guidelines used in addition to the Indian Standard, IS 14489 : Code of Practice on Occupational Safety and Health Audit.

He or the person authorized, in case of the institution, to carry out safety audit shall be physically present at the time of conducting the Safety Audit and shall maintain the record of the work done.

(*3*) Certificate Number and validity period should be invariably recorded on Safety Audit Report.

(*4*) No safety audit shall be carried out after expiry of validity period.

(*5*) The State Government reserves the right to revoke, annul or amend this Certificate at any time during its validity.

(*6*) He or the person employed, in case of the institution, to carry out safety audit shall not conduct a Safety Audit of any factory where such auditor or person is employed or of any factory which is ancillary factory of the factory in which the such auditor is employed or an occupier, partner, director, or manager of that factory, or of any factory owned, operated, managed, or conducted by immediate family members, relatives or extended family members or wherein that auditor or such person has any direct or indirect interest whatsoever.

Explanation.— "ancillary factory" means any factory which is subsidiary, supplier or vendor or any such factory which has directly or indirectly commercial interest of such factory in which safety auditor is employed.

(*7*) He or the person employed, in case of the institution, shall not conduct a Safety Audit of any factory to which that auditor or such person supplies any plant, machinery, raw material, safety equipment's or other materials or equipment or services towards the compliance of provisions of the Factories Act, 1948 or rules made there under.

(*8*) Safety Auditor shall not conduct a Safety Audit of any factory consecutively on two occasions in the same factory;

(*9*) Safety Auditor shall not conduct a Safety Audit of any factory where he has carried out safety audit within last three years.

(*10*) He or the person employed, in case of the institution, to carry out safety audit shall not disclose, even after ceasing to be a recognized Safety Auditor of the employee of the institution, any manufacturing or commercial secrets or working processes or other confidential information which may come to his knowledge in the course of their duties as an auditor. Any failure in this regard may make such auditor or person liable for criminal or civil proceedings, in accordance with the law for the time being in force.

(*11*) The validity of this certificate is till the date mentioned on this certificate or completion of age fifty eight years of the safety auditor, whichever is earlier.

(*12*) In case of an Institutions, information about employees whose names were included in the recognition or renewal application and who subsequently resign or terminated or pass away shall be communicated to Director, Industrial Safety and Health, Maharashtra State, within thirty days.".

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

VINITA SINGAL,
Principal Secretary to
Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATIONS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004. EDITOR : DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE.